

Sark, Europako azken lurralde feudala

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Mantxako kanala, 1565. Elisabet I.ak Sark uhartea feudo izendatu eta Helier de Carteret Jerseyko Saint Oueneko jaunari eman zion. Bost kilometro koadro inguruko irlatxoa hutsik zegoen garai hartan, ofizialki behintzat. Erdi Aroan hainbat komunitate monastikoren bizitoki izan arren, XV. mendetik aurrera piraten babesleku izan zen eta, beraz, kontzesio horren bidez, erreginak piratak uxatu nahi zituen. 40 lursail mugatu eta beste hainbeste familia ezarri ziren Sarken, jaun feudal berriaren agintean, eta piraten gotorleku izandakoa, erregimen feudalaren gotorleku bihurtu zen; 2021 honetan Sarkeko gobernua Christopher Beaumont Sarkeko 32. *seigneur* edo jaunaren esku dago oraindik.

XVII. mendean, 40 familia maizterrek ahaleginak egin zituzten uhartean sistema konstituzional bat ezartzeko, kanaleko beste irla batzuetan edo, adibidez, Jersey gertatu bezala, baina ez zuten aldaketarik lortu ez orduan eta ez handik aurrera. Nekazaritzaz bizitzen jarraitu zuten. XX. mende bukaeran uhartean turismoa ustiatzen hasi ziren arren, jarduerak eta horren etekina kanpokoen esku zegoen eta dago oraindik. Azken urteotan, David eta Frederick Barclay anaiek, besteak beste *The Daily Telegraph* egunkariaren eta *The New Yorker* aldizkariaren jabe milioidunek, kontrolatzen dute uharteko jarduera ekonomikoa.

2008an egin ziren lehenengoz hauteskundeak Sark uhartean. Erresuma

JERSEY EVENING POST

Batuko Kontseiluak apirilean onartu zuen uhartearen lege erreforma. Horrenbestez, sistema feudala abolitu zuten, ofizialki. Baina Sarkeko maizter zaharrek salatu zuten praktikan ezer gutxi aldatu dela: Sarkeko jaunak agintean jarraitzen du; sistema berriak ezarritako seneskal kargua bizi osorako da eta, horregatik, diktaduratzat jotzen dute; eta zerga-sistema berezia ez da ia aldatu, hau da, Sarkek paradisu fiskala izaten jarraitzen du, Barclay anaiei eta antzekoen mesedetan.

Badirudi azken urteetan Sark hustutzen ari dela. Datu zehatzik ez dago, azken errolda ofiziala 1970eko hamarkadan egin baitzen -492 biztanle zituen orduan-, baina irla birpopulatzeko

ekimenek "basailuak" alde egiten ari direla adierazten dute. Esaterako, Swen Lorenz alemaniar enpresarioak "biztanle" berriak erakartzeko kanpaina abiatu du. Uharteko bizimodu lasai eta ekologikoa saltzen du bere webgunean; irlara soilik itsasontziz iritsi daiteke eta bertan ez dabil motordun ibilgailurik. Baina, beste ezaugarri batzuk ere azpimarratzen ditu: "zerga minimoak", "gobernua gehiegizko erregulaziotik aske izatea"... Eta mezua ez dio edozein herritarri luzatzen, "enpresarioei, inbertitzaileei eta libreentsalariei" (sic) baizik.

Beraz, Sarkek Europako azken lurralde feudala izateari utzi dio, eta jauntxo berrientzako feudo bihurtu da. ●

Hominidoek ere hibernatzen zuten?

Hibernatzen duten ugaztunen hezurrek lesio eta ezaugarri bereizgarriak izan ohi dituzte, neguko hilabeteetan metabolismoa mantsotzearen eta lotan egotearen ondorioz. Bada, Atapuercako giza hezurretan hartzek, saguzarrek edo trikuiek izan ohi dituzten lesio eta kalte berberak topatu dituzte, Juan Luis Arsuaga eta Antonis

Bartsiokas paleontologoek *L'Anthropologie* aldikarian argitaratu dutenaren arabera. Duela 400.000 urteko hominidoek "negu hotzetan, luzaroan, janari gutxirekin eta gorputzeko gantz erreserbei esker bizirik irauten laguntzen zieten egoera metabolikoak" zituztela irudikatzen du horrek, hau da, gizaki haiek hibernatu egiten zutela. ●